

Geschiedenislokaal.nl

Lokale erfgoedbronnen nu overzichtelijk online beschikbaar

Lokale erfgoedinstellingen beschikken over een schat aan bronnen die het geschiedenisonderwijs kunnen verrijken. Helaas kan een docent in verband met tijd en budget niet iedere erfgoedinstelling klassikaal bezoeken. Geschiedenislokaal.nl biedt uitkomst door lokale bronnen afkomstig van verschillende erfgoedinstellingen op een overzichtelijk online platform aan te bieden.

Het *Geschiedenislokaal* is een platform waarop lokale historische bronnen zoals foto's, documenten, objecten, plattegronden en filmfragmenten op een aantrekkelijke manier worden aangeboden. Hoewel het digitale lokaal ook geschikt is voor andere geïnteresseerden, is het met name bedoeld voor gebruik in het voortgezet onderwijs. Het primaire doel is leerlingen vertrouwd te laten raken met lokaal cultureel erfgoed als primaire bron van kennis over de (lokale) geschiedenis. Of het nu om een archiefstuk, archeologische vondst of schilderij gaat, de leerling kan deze in het *Geschiedenislokaal* terugvinden. Voor het onderwijs relevante lokale bronnen van verschillende erfgoedinstellingen worden op één website aangeboden, uiteraard met juiste bronvermelding. De Haarlemse variant, **Geschiedenislokaal023.nl**, wordt bijvoorbeeld gevuld met bronnen uit de collecties van het Noord-Hollands Archief, Bureau Archeologie Haarlem, Teylers Museum, Frans Hals Museum, Museum Haarlem en Bibliotheek Kennemerland.

Op moment van schrijven zijn er vijf *Geschiedenislokalen*: **Geschiedenislokaal023.nl** (Haarlem), **Geschiedenislokaal013.nl** (Tilburg), **Geschiedenislokaalutrechtwo1.nl** (provincie Utrecht tijdens de Eerste Wereldoorlog), **Geschiedenislokaal024.nl** (Nijmegen) en **Geschiedenislokaal-waterland.nl** (regio Waterland).

Themapagina's

De bronnen op *Geschiedenislokaal* kunnen 'individueel' worden geraadpleegd, maar ook via themapagina's over lokale en door het onderwijsveld gevraagde onderwerpen. In het Haarlemse lokaal gaat het dan bijvoorbeeld om het Beleg van Haarlem (1572-1573), in het Tilburgse lokaal over textielfabrieken en in het lokaal van regio Waterland over de Watersnoodramp van 1916. Naast de thema's zijn bronnen ook benaderbaar via een zoekveld, gekoppelde trefwoorden en de (voor het onderwijs verplichte) tijdvakken. Er is tot op detailniveau in te zoomen op de

bronnen. Daarnaast zijn deze te printen, te delen op sociale media en gratis te downloaden op hoge resolutie voor gebruik in presentaties op bijvoorbeeld het digibord of in (profiel)werkstukken. Om oude, handgeschreven documenten in begrijpelijke vorm aan te kunnen bieden, is een speciale 'transcriptietool' ontwikkeld. Over de eigenlijke bron wordt daarbij een balkje geplaatst met daarin de transcriptie of hertaling van de tekst. Met de muis verplaats je de balk naar boven en beneden. De eigenlijke bron blijft op de achtergrond zichtbaar, zodat het contact hiermee niet verloren gaat. Voorbeelden hiervan zijn de briefkaarten van Kitty en Joke Wijze op **Geschiedenislokaal024.nl** en het gesmokkelde lapje op **Geschiedenislokaal023.nl**.

Lise Koning werkt als projectmedewerker educatie aan *Geschiedenislokaal023.nl* bij het Noord-Hollands Archief.

Onder: Homepage van *Geschiedenislokaal023*. Rechts: Transcriptietool bij de bron 'Gesmokkeld lapje'.

Tools

Themapagina's zijn voorzien van bijpassende extra's. Op dit moment wordt een aantal 'tools' aangeboden waarmee leerlingen een beter beeld kunnen krijgen van de context van de bronnen en hun relatie ten opzichte van andere aangeboden bronnen. Bronnen uit een thema kunnen op een tijdlijn worden vertoond of, als bronnen zijn voorzien van geo-informatie, worden weergegeven op een kaart. Met een derde tool is het mogelijk toen/nu-foto's te bekijken. Foto's uit het verleden kunnen door met de muis naar links of rechts te schuiven worden vergeleken met een foto van dezelfde locatie uit het heden. De leerlingen kunnen ook aan de slag met de bronnen. In het *Geschiedenislokaal* wordt daartoe op dit moment de tool 'kaart.cc' aangeboden, waarmee moderne en historische kaarten met elkaar vergeleken kunnen worden. Een opdracht kan bijvoorbeeld zijn om via een historische kaart uit te zoeken waar de inmiddels afgebroken stadspoorten van Haarlem zich bevonden en vervolgens via een Google Maps-kaart na te gaan wat nu op deze locaties te vinden is. Tevens kunnen ontwikkelde spellen via **Erfgoedtools.nl** geïntegreerd worden in het *Geschiedenislokaal*. Een leraar, leerling of educatief medewerker kan zélf de inhoud bepalen van een spel en deze vervolgens opslaan of doorsturen. Leerlingen kunnen bijvoorbeeld aan de hand van het reeksspel bronnen in chronologische volgorde plaatsen en met het koppelspel bronnen aan kenmerkende aspecten koppelen.

¹ www.geschiedenislokaal023.nl/verhalen-uit-de-beerput.

² www.geschiedenislokaal023.nl/leerlingen.

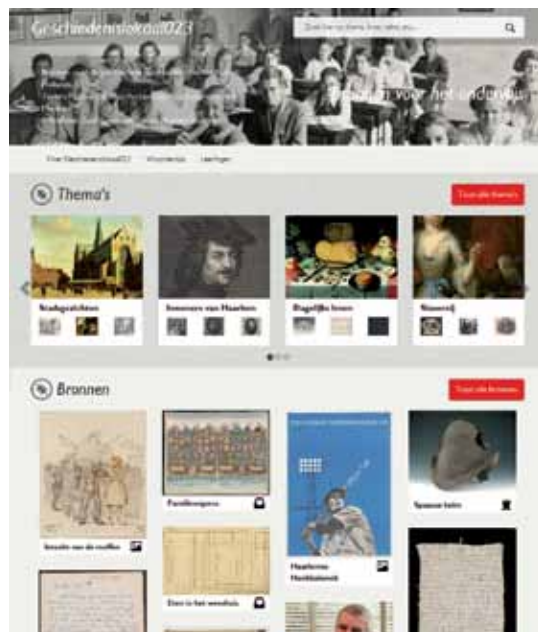
³ www.geschiedenislokaalutrechtwo1.nl/opdrachten.

Historische context

In 2009 startte het Noord-Hollands Archief in samenwerking met het Stedelijk Gymnasium Haarlem en het Bureau Archeologie Haarlem het succesvolle educatieproject *Verhalen uit de Beerput*.¹ Voor dit nog altijd voortdurende project doen gymnasiasten onderzoek naar de vraag hoe een bij de school opgegraven archeologische vondst – permanent tentoongesteld in vitrines in de pauzeruimtes van de school – ooit in de beerput terecht is gekomen. Hoewel de leerlingen hierbij volop mogen fantaseren, moet hun verhaal in een historische context worden geplaatst. Deze historische context verkrijgen de leerlingen door het Bureau Archeologie Haarlem fysiek, en het *Geschiedenislokaal* digitaal, te bezoeken. Dit project is een uitstekend voorbeeld van een geslaagde samenwerking tussen *Geschiedenislokaal* en een docent. Geschiedenisdocent Marcel Hummelink geeft aan welke bronnen afwezig zijn op *Geschiedenislokaal023* om zijn educatieproject in de klas te kunnen uitvoeren en het Noord-Hollands Archief vult deze als beheerder van *Geschiedenislokaal023* waar mogelijk aan. Aan de hand van eenzelfde samenwerking zijn geschiedenisdocent Rens Goedknecht van het Eerste Christelijke Lyceum en *Geschiedenislokaal023* reeds gestart met de ontwikkeling van een praktische opdracht over sociaal-culturele veranderingen tijdens de twintigste eeuw.

Achttiende-eeuwse bronnen

Zoals het educatieproject *Verhalen uit de Beerput* laat zien gaat een *Geschiedenislokaal* niet ten koste van bezoeken aan een erfgoedinstelling. In tegendeel, het *Geschiedenislokaal* verrijkt een bezoek aan een erfgoedinstelling omdat er gemakkelijk teruggekoppeld of vooruitgeblikt kan worden aan een bezoek. Zo was geschiedenisdocent Ellen van den Heiligenberg van het Sancta Maria in Haarlem op zoek naar een aanvullende opdracht over het onderwerp verlichting naar aanleiding van een klassenbezoek aan Teylers Museum. Het Noord-Hollands Archief heeft

vervolgens bronnen gerelateerd aan de verlichting op *Geschiedenislokaal023* geplaatst. Aan de hand van een praktische opdracht worden leerlingen door de achttiende-eeuwse bronnen geleid: een pagina uit de *Encyclopédie*, een inboedel van een Haarlemse koopman en een antwoord op een prijsvraag van de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen.² 'Het is echt leuk zo'n archiefonderzoek te doen en het lezen in de oude boeken vergrootte ook het begrip van de leerlingen – ook al vonden ze dat moeilijk,' aldus Van den Heiligenberg.

Erfgoedinstellingen die een *Geschiedenislokaal* opzetten hebben echter niet allen de capaciteit om opdrachten te maken. Het Geschiedenislokaal van Utrecht in de Eerste Wereldoorlog heeft hier een simpel alternatief voor bedacht. Naast een ruim aanbod van kant-en-klare opdrachten vind je op *Geschiedenislokaalutrechtwo1* onder de bronnen ook een 'kijkwijzer' die leerlingen helpt de bron kritisch te bekijken en te begrijpen.³ Een voorbeeld hiervan is de kijkwijzer onder de afkondiging van de mobilisatie tijdens de Eerste Wereldoorlog. Wat is de Nationale Militie? Wie is de afzender van de oproep en aan wie is die gericht? Wat is een 'openbare kennisgeving'? Hoeveel tijd hadden mannen om zich klaar te maken voor de mobilisatie?

Keuzemogelijkheden

Het *Geschiedenislokaal* hoeft zich uiteraard niet te beperken tot de traditionele geschiedenisles. 'Leerlingen kunnen er zelfstandig mee aan de slag en er zijn veel keuzemogelijkheden,' schrijft geschiedenisdocent Roel Verheijden van Overstag in Veenendaal. Zo heeft een vmbo-leerling van Overstag een tabaksdoos van een gevluchte Belgische militair nagmaakt. Tot slot kunnen ook bijvoorbeeld docenten CKV en aardrijkskunde baat hebben bij het *Geschiedenislokaal* (denk hierbij aan het thema over Vincent van Gogh in *Geschiedenislokaal013* en de vele kaarten en plattegronden in de *Geschiedenislokalen*). Deze diversiteit in het bronnenmateriaal noemt geschiedenisdocent Albert Jens van KSG De Breul in Zeist terecht 'een groot pluspunt'. Al met al is het *Geschiedenislokaal* ook zonder aanvullende

opdrachten en kijkwijzers een goudmijn.

Geschiedenislokaal.nl is tot slot zo opgezet dat ook andere culturele instellingen in Nederland zoals archieven, musea en historische verenigingen voor een klein bedrag hun eigen lokale *Geschiedenislokaal* kunnen inrichten. Heeft uw regio geen *Geschiedenislokaal*, maar zou u hier als docent graag gebruik van willen maken? Ga dan in gesprek met culturele instellingen in uw eigen omgeving! ■

Geschiedenislokalen

www.geschiedenislokaal.nl (algemeen)

www.geschiedenislokaal023.nl (Haarlem)

www.geschiedenislokaal024.nl (Nijmegen)

www.geschiedenislokaal013.nl (Tilburg)

www.geschiedenislokaalutrechtwo1.nl

(provincie Utrecht tijdens de Eerste Wereldoorlog)

www.geschiedenislokaalwaterland.nl (Waterland).

U kunt ons ook volgen via Facebook (geschiedenislokaal),

Twitter (@geschiedlokaal) en Instagram (gslokaal).

ADVERTENTIE

Wartime Stories

Educatieve game over
de Tweede Wereldoorlog

Vraag een gratis kennismakingspakket
aan via www.wartimestories.nl

uitgeverij
~deviant
Studiemeter Studiereader